

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2024. № 6.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.6.13>

УДК 314/7//36''(477)

С. Є. Антонова,

к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту та публічного врядування, Національний університет водного господарства та природокористування

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4796-8580>

Г. Ф. Мартинюк,

к. пед. н., доцент, доцент кафедри менеджменту та публічного врядування, Національний університет водного господарства та природокористування

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1424-1289>

І. С. Проказюк,

магістрант, Національний університет водного господарства та природокористування

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-7348-8032>

АНАЛІЗ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ У ДОВОЄННИЙ ТА ВОЄННИЙ ПЕРІОДИ

S. Antonova,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Public Governance,

National university of water and environmental engineering

H. Martyniuk,

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Public Governance,

National university of water and environmental engineering

I. Prokaziuk,

Master's student, National university of water and environmental engineering

ANALYSIS OF MIGRATION PROCESSES IN UKRAINE DURING PRE-WAR AND WAR PERIODS

У статті визначено поняття «міграційні процеси», а також вивчено особливості зовнішньої та внутрішньої міграції в Україні у три різних періоди: до початку АТО, у період з 2014 по 2022 роки, а також після початку повномасштабного вторгнення. Досліджено динаміку та тенденції міграційних потоків на території України. З'ясовано, що після початку збройної агресії північно-східного сусіда в Україні з'явився новий тип міграції, а саме вимушене внутрішнє переміщення осіб (ВПО), який спричинив перерозподіл населення серед областей. Встановлено, що з підписанням безвізового режиму з ЄС, частка трудових мігрантів, що виїжджає до Європи, сильно зростає. За інформацією від Інституту соціології НАН України, яка базується на їх соціологічному моніторингу, лише протягом одного року безвізовий режим використали 18% дорослого населення для відвідування країн ЄС. Зростання кількості перших отриманих дозволів на проживання, яке було швидким у період з 2013 по 2017 рік, в 2018 році сповільнилося, але залишається найбільшим порівняно з іншими країнами походження мігрантів. Більшість цих дозволів були видані в Польщі. Встановлено, що більшість українців, які працюють за кордоном, роблять це не за фахом. Виявлено, що наразі Україна посідає 8-ме місце у списку країн, чийі громадяни виїжджають за кордон, що спричинено вторгненням росії в Україну. Проаналізовано фактори, які впливають на міграційні процеси та їх вплив на обсяги міграції, напрями та характер міграційних потоків. Зокрема, взято до уваги вплив війни на міграційні процеси та їхні наслідки для суспільства та економіки. Серед основних: бажання українських громадян забезпечити себе та своїх близьких від воєнних загроз та зберегти життя. Вивчено ризики міграції українців за кордон та встановлено основні проблеми, з якими стикаються українські мігранти. Найвагомішими є матеріальне забезпечення, отримання медичної допомоги, пошук житла.

The article defines the concept of "migration processes", and also studies the peculiarities of external and internal migration in Ukraine in three different periods: before the beginning of the anti-terrorist operation, in the period from 2014 to 2022,

as well as after the beginning of the full-scale invasion. The dynamics and trends of migration flows on the territory of Ukraine were studied. It was found that after the start of the armed aggression of the northeastern neighbor in Ukraine, a new type of migration appeared, namely forced internal displacement of persons (IDPs), which caused a redistribution of the population among the regions. It has been established that with the signing of the visa-free regime with the EU, the share of labor migrants leaving for Europe has greatly increased. According to information from the Institute of Sociology of the National Academy of Sciences of Ukraine, which is based on their sociological monitoring, 18% of the adult population used the visa-free regime to visit EU countries in just one year. Growth in the number of first residence permits received, which was rapid between 2013 and 2017, slowed in 2018, but remains the largest compared to other countries of origin for migrants. Most of these permits were issued in Poland. It has been established that the majority of Ukrainians who work abroad do so outside of their profession. It was revealed that Ukraine currently ranks 8th in the list of countries whose citizens are leaving abroad, which is caused by Russia's invasion of Ukraine. Factors affecting migration processes and their impact on the volume of migration, directions and nature of migration flows are analyzed. In particular, the impact of the war on migration processes and their consequences for society and the economy are taken into account. Among the main ones: the desire of Ukrainian citizens to protect themselves and their loved ones from military threats and to preserve life. The risks of migration of Ukrainians abroad were studied and the main problems faced by Ukrainian migrants were identified. The most important are financial support, receiving medical care, and finding housing.

Ключові слова: міграційні процеси, внутрішня міграція, зовнішня міграція, трудова міграція, внутрішньопереміщена особа, безвізовий режим, біженці.

Keywords: migration processes, internal migration, external migration, labor migration, internally displaced person, visa-free regime, refugees.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Міграційні процеси – це рух людей з одного місця проживання в інше. Ці процеси можуть бути внутрішніми (в межах країни) або міжнародними (між країнами). Міграція може відбуватися з різних причин, таких як економічні можливості, пошук кращого життя, політична нестабільність, війни, природні катастрофи та інші фактори. Ці процеси можуть мати значний вплив як на країни-походження, так і на країни-приймачі, включаючи економічний розвиток, демографічні зміни, культурну різноманітність і політичну стабільність.

Ключовим чинником міграції в Україні стала російсько-українська війна. До того ж, ця геополітична катастрофа вплинула на міграційні процеси в Україні двічі – після початку антитерористичної операції та окупації росією Криму та частини Донбасу, і після повномасштабного вторгнення, внаслідок якого як і внутрішня, так і зовнішня міграція відбувалась небаченими в історії незалежної України темпами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана тема певною мірою досліджувалася такими вченими як Логвіною М.О, яка досліджувала міграцію у прикордонних регіонах Східної України, Семенковою М.А., яка досліджувала внутрішню міграцію в Україні у період проведення АТО, а також Рендюк Т., яка встановила негативні наслідки вимушеної міграції українців у період повномасштабного вторгнення для демографічної ситуації в країні, та іншими вченими, хто так чи інакше вивчав дане питання.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даного дослідження є вивчення міграційних процесів в Україні в довоєнний та воєнний періоди з метою розуміння їхнього характеру, динаміки та впливу на суспільство та економіку. Завдання дослідження – аналіз статистичних даних щодо міграції, вивчення ключових особливостей внутрішньої та зовнішньої міграції, факторів міграції, оцінка впливу воєнних подій на міграційні процеси та їхні наслідки для суспільств.

Виклад основного матеріалу. До 2014 року міграція в Україні носила в основному трудовий характер. Більшість українців мігрували або всередині

країни, або за її межами у пошуку кращих умов праці. До того ж, мігрували в основному чоловіки. На жаль, неможливо визначити точну кількість зовнішніх мігрантів до початку АТО, адже статистика та соціологічні опитування не дають повної картини міграційних процесів в країні. У мирний час в Україні було двічі проведено всеукраїнські опитування лише двічі – у 2008 та 2012 роках. За даними опитування Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи Національної академії наук України (ІДСДП НАН України), за кордоном у період з 2005 по 2008 рік працювало 1.5 млн громадян України, що на той момент становило близько 5.1% працездатного населення. А згідно з опитуванням, проведеним Держкомстатом спільно з ІДСДП НАН України у 2012 році, за кордоном працювали 1.2 млн українців (приблизно 3,4%) працездатного населення. Важливо також зазначити, що основною групою мігрантів у мирний час були чоловіки (більше 60% від загальної кількості) віком від 25 до 49 років, тобто особи, що змогли отримати певні кваліфікаційні навички в Україні та здобути певний робочий досвід. Як би парадоксально це не було, та аж цілих 43,2% трудових мігрантів виїжджали до росії, і лише 14,3% - до Польщі. Також популярними напрямками трудової міграції українського населення були Італія та Чехія, меншою мірою – Іспанія, Німеччина, Угорщина, Португалія та Білорусь (рис. 1) [2]

Рис 1. Напрямки міграції українців у період до 2014 р.

Джерело: сформовано на основі [2].

Після початку збройної агресії північно-східного сусіда в Україні з'явився новий тип міграції, а саме вимушене внутрішнє переміщення осіб

(ВПО), який спричинив перерозподіл населення серед областей. За даними міжвідомчого координаційного органу служби соціального захисту (ССЗ) для громадян України, які перемістилися з тимчасово окупованих територій і районів проведення антитерористичної операції (АТО), загальна кількість українських громадян, які залишили Крим і зазначені райони станом на 17 травня 2016 року, складає 1 025 100 осіб. (Державна служба з надзвичайних ситуацій України, 2016 р.). Згідно з інформацією міжвідомчого координаційного органу служби соціального захисту для громадян України, переміщених з тимчасово окупованих територій і районів антитерористичної операції, станом на травень 2016 року близько одного мільйона осіб вимушено покинули своє місце проживання та офіційно стали внутрішньо переміщеними особами. Проте, також кілька сотень людей не зареєструвались як ВПО. Абсолютна більшість всіх внутрішньо переміщених осіб – вихідці з Донбасу (98%), основна їх частка виїхала у період з 2014 по 2016 роки, а у 2016 році тенденція виїзду таких осіб припинилась [4].

Що стосується міграції закордон, то з підписанням безвізового режиму з ЄС, частка трудових мігрантів, що виїжджає до Європи, сильно зросла. В цілому, з червня 2017 року, тобто з моменту підписання Україною та ЄС безвізового режиму по червень 2019 рік українці майже 43 мільйони разів перетинали кордон з ЄС, при тому за другий рік дії такого режиму, українці здійснили у 4,2 рази більше поїздок до ЄС у безвізовому порядку, ніж за перший рік. За інформацією від Інституту соціології НАН України, яка базується на їх соціологічному моніторингу, лише протягом одного року безвізовий режим використали 18% дорослого населення для відвідування країн ЄС. Серед них 7,6% подорожували, 5,4% відвідували друзів або родичів, 4,7% шукали роботу, 0,5% навчалися та 1,1% брали участь у професійних заходах, таких як виставки або конференції. Найчастіше безвізовий режим використовувала молодь до 30 років та особи з вищою освітою. Мешканці Західної України виїжджали за кордон удвічі частіше, ніж у середньому по країні. За даними Євростату, кількість дозволів на перебування громадян України на території ЄС зросла до 8 мільйонів до 2019 року. Найбільше

українців оселилися в Польщі (442 тис.), Італії (234 тис.), Чехії (132 тис.), Німеччині (121 тис.) та Іспанії (92 тис.). Зростання кількості перших отриманих дозволів на проживання, яке було швидким у період з 2013 по 2017 рік, в 2018 році сповільнилося, але залишається найбільшим порівняно з іншими країнами походження мігрантів - 527 тис. Більшість цих дозволів (78%) були видані в Польщі. Майже 90% з них є тимчасовими (на 3-12 місяців) та видані з метою здійснення оплачуваної праці (65%) (рис. 2). Головною причиною трудової міграції українців за кордон до початку повномасштабної війни були труднощі у пошуку достойно оплачуваної роботи в Україні.

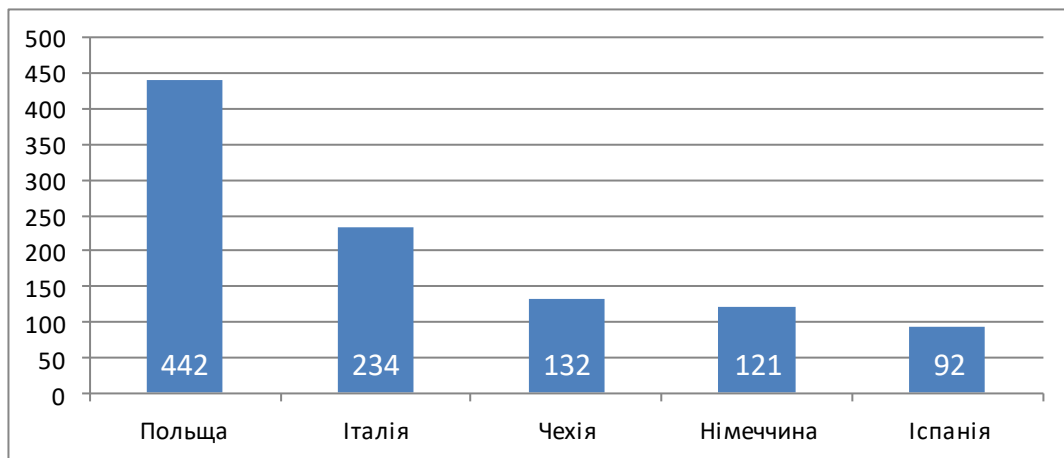

Рис. 2. Кількість українців, що отримали дозвіл на проживання в ЄС за час дії безвізу (тис.чол.)

Джерело: сформовано на основі [2,4].

Втім, більшість українців, які працюють за кордоном, роблять це не за фактом. Це стає причиною розчарування для багатьох, оскільки вони відчують себе нереалізованими як особистості. Приблизно половина мігрантів висловлювали бажання повернутися до України, якщо вони зможуть знайти тут роботу з гідною заробітною платою. Деякі з них планували повернутися після вирішення нагальних фінансових питань, таких як отримання коштів на нове житло або погашення боргів. У той же час інші розглядали трудову міграцію як перший крок для подальшої інтеграції у країні, де вони працюють, спочатку отримуючи тимчасове проживання, а потім можливо навіть громадянство.

Доволі поширеними були випадки, коли гроші зароблялися в інших країнах, але витрачалися в Україні, зокрема, для придбання житла, автомобіля

чи відкриття бізнесу. Такі трудові мігранти не сприймали інші країни як місце постійного проживання і більше орієнтувалися на "вахтовий метод": періодично виїжджали за кордон на заробітки на кілька місяців, потім поверталися і через певний час знову шукали можливості працевлаштуватися в інших країнах. Часто висловлювалося переконання, що такий тимчасовий виїзд за кордон є цілком прийнятним способом заробітку грошей, за умови повернення в Україну. Станом на 2018 рік, за кордоном працювало 17,8% працездатного населення України. Станом на 2019 рік, за даними Мінсоцполітики на постійній основі за кордоном працює 3,2 млн українців, а в окремий період — від 7 до 9 млн осіб.

Статус справжньої катастрофи проблема міграції отримала уже за період повномасштабної війни. Згідно з Звітом про міжнародну міграцію, сьогодні Україна посідає 8-ме місце у списку країн, чії громадяни виїжджають за кордон. Це означає, що в даний час від 5 до 8 мільйонів українців проживають за кордоном. Неясність щодо перспектив встановлення миру створює передумови для того, щоб ті, хто вже виїхав, не поверталосся, і щоб нові мігранти також залишали країну. Важливо зазначити, що ця масштабна міграція відбувається на тлі драматичного зниження рівня народжуваності. У 2022 році в Україні зареєстровано лише 200 тисяч новонароджених, що є майже на 61% менше порівняно з 2018 роком. Україна зіткнулася з надзвичайною демографічною кризою, яка не лише серйозно ускладнює післявоєнне відновлення країни, але й становить екзистенційний виклик у довгостроковій перспективі, загрожуючи благополуччю нації [5].

У 2022-2023 роках міграція українців мала інші мотиви і демографічний характер порівняно з періодом перед початком повномасштабної агресії. Масова хвиля міграції, спричинена вторгненням росії в Україну, була відповіддю на бажання українських громадян забезпечити себе та своїх близьких від воєнних загроз та зберегти життя. Багато людей, що стали ВПО, покинули зони бойових дій або окуповані території, а майже всі жителі України стали стикатись з щоденною загрозою ракетних та бомбардувальних атак.

За оцінками на основі загальнонаціонального опитування МОМ, проведеного з 9 по 16 березня 2022 року, з різних регіонів України виїхала така кількість людей:

- Схід: 2 344 936 осіб,
- Київ та область: 1 936 839 осіб,
- Північ: 1 302 022 особи,
- Південь: 485 829 осіб,
- Центр: 220 243 особи,
- Захід: 187 854 особи.

Ці дані вказують на значну масову міграцію з різних регіонів України та можуть бути корисними для подальшого аналізу і планування соціально-економічних заходів.

Можна припустити, що переміщення в межах України відбувалося хвилями, залежно від наявності бойових дій у регіоні чи населеному пункті. За оцінками, проведеними на основі опитування Міжнародної Організації з Міграції (МОМ), 48% переміщених осіб залишили місце проживання після початку війни, 45% залишили місце проживання, коли війна досягла їхнього району, а 5% покинули місце проживання в очікуванні конфлікту.

Найбільша частка людей переїхала до західного макрорегіону, більше 2,5 мільйонів осіб. Однак, дані, опубліковані державними адміністраціями в західних областях, не повністю співпадають з цими оцінками. Ця різниця може пояснюватися тим, що лише частина людей обирає повідомити про свій приїзд місцевим органам влади. Ймовірно, реєстрація відбувається у випадках, коли прибулі звертаються за допомогою з поселенням або гуманітарною допомогою.

Незважаючи на недосконалість способу збору інформації, дані обласних адміністрацій показують значні відмінності у кількості новоприбулих внутрішньо переміщених осіб за областями. Наприклад, станом на 17 березня 2022 року обласні державні адміністрації повідомляли про таку кількість внутрішньо переміщених осіб: Львівська область – 200 000, Івано-Франківська – 80 000, Закарпатська – 80 000, Хмельницька – 70 000, Чернівецька – 50 000, Тернопільська — 45 000, Волинська – 23 000, Рівненська – 20 315.

Частина українців народу знову змушена покидати свої домівки. Серед областей та міст, які наразі перебувають у зоні активних бойових дій, є багато тих, які вже ставали прихистком для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) з 2014 року. За даними Міністерства соціальної політики, лише у 2021 році було взято на облік близько 1,46 мільйона ВПО з тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей, Автономної Республіки Крим і Севастополя. Найбільше ВПО налічувалося у Донецькій (512 тисяч) і Луганській (282 тисячі) областях, у Києві (163 тисячі), у Харківській (136 тисяч) області. За даними Cedos, серед міст, де висока частка ВПО була ще до повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, є Сєверодонецьк (44% ВПО), Маріуполь (20%), Ізюм (13%), Буча (11%), Ірпінь (9%), Бердянськ (8%), Київ (5,5%) та інші. Усі ці міста зараз зазнають страждань внаслідок активних бойових дій [3].

За даними ООН, з 24 лютого 2022 року Україну залишили понад 5 мільйонів людей. Більшість українців покинули країну через держави, що межують з Україною, такі як Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія та Молдова, а пізніше переїхали до інших країн ЄС, Великої Британії, Канади та США. Наприкінці червня 2022 року в Європі було зафіксовано понад 5,6 мільйонів українських біженців.

Демографічний склад цієї міграції значно відрізнявся від попередньої. За даними ЮНІСЕФ, близько 90% біженців склали жінки та діти. З опитування, проведеного UNHCR серед дорослих мігрантів з України, виявилось, що жінки склали 87%, з яких більше двох третин були віком працездатних (від 18 до 59 років), та майже 70% мали вищу освіту. У попередній період міграції переважали чоловіки (70% від загальної кількості мігрантів), які переважно займали робочі професії [1].

Важливо враховувати, що наявна статистика перетину державного кордону є неповною, а дані різних організацій та відомств іноді можуть суперечити один одному. Повне вторгнення росії спричинило небачену міграційну хвилю, що одночасно вимагала від мільйонів українців пошуку безпечного місця проживання для себе та їхніх родин, транспорту для переїзду,

житла або хоча б тимчасового притулку у новому місці. Для багатьох цей переїзд був пов'язаний з ризиком для життя. Багато людей, включаючи дітей, по дорозі з зон бойових дій зазнали травм, адже стрес і важкі умови подорожі поглиблювали їхні хронічні захворювання. Велика кількість мігрантів вимагала негайної медичної допомоги та лікування. Часто біженці з районів близько до фронту були змушені виїхати зі своїх будинків негайно через загрозу життю або через те, що їхні оселі були зруйновані.

Після перетину кордону та прибуття в безпечне місце вирішення базових потреб стає найважливішим завданням для переселенців. Найактуальніші серед цих проблем показано на рис. 3.

Пошук постійного житла

- Мігранти потребують швидкої допомоги у знаходженні житла, яке відповідає їхнім потребам та можливостям

Матеріальне забезпечення на короткостроковий період

- Важливо забезпечити переселенців базовими ресурсами для виживання, такими як харчі, вода та інші основні потреби.

Отримання нагальної медичної допомоги та ліків

- Мігранти, які мають медичні проблеми або потребують термінової допомоги, потребують доступу до медичних послуг та ліків.

Організація шкільного навчання дітей

- Для дітей мігрантів важливо забезпечити можливість отримання освіти, навіть у формі дистанційного навчання

Відновлення або отримання документів

- Переселенці потребують документів, що підтверджують їхню особу та статус, щоб мати доступ до прав та послуг.

Знайомство з правилами перебування за кордоном та можливостями отримання допомоги

- Мігранти шукають інформацію про правила та процедури перебування в країні та можливості отримання допомоги від держави та громадських організацій.

Пошук роботи або тимчасового заробітку

- Багато мігрантів шукають можливості для заробітку грошей, щоб забезпечити себе та свої сім'ї.

Рис. 3. Базові проблеми переселенців

Джерело: сформовано на основі [1-3].

Багато трудових мігрантів періоду до війни працювали за кордоном нелегально та не мали медичного страхування. Особливо це стосувалося тих, хто займався будівництвом – найпопулярнішого виду заняття серед українських чоловіків за кордоном. Тимчасовий захист, що надавався українським біженцям у країнах Євросоюзу, гарантував їм певні стандарти життя: право на

проживання, медичну допомогу, освіту, доступ до ринку праці та житла. У Польщі, згідно з законом про допомогу громадянам України, медичне обслуговування українських біженців було безоплатним за умови наявності статусу PESEL, завдяки підтримці Національного фонду здоров'я. Однак, ускладненим був доступ до медичних послуг для українських біженців у країнах, які не входять до ЄС (таких як Грузія, Молдова). Медична допомога для дітей-біженців з України в європейських країнах переважно надавалась на тих самих умовах, що й для місцевих дітей, включаючи безоплатну стоматологічну допомогу та ліки за рецептом лікаря, навіть у випадку, якщо жоден з батьків не мав роботи та не міг платити страхові внески за дитину. Серед українців існує високий рівень культури використання Інтернету та різноманітних додатків, що відкривають доступ до електронних джерел інформації, зокрема, до месенджерів. Це дозволяє українським біженцям отримувати швидко інформацію про ситуацію на місці проживання, отримувати оповіщення про необхідність евакуації, дізнаватися про шляхи евакуації та місця збору біженців, а також про порядок і правила релокації та надання допомоги.

Наявність документів у електронному форматі у застосунку "Дія" спрощує ідентифікацію та перетин кордону. У країнах Євросоюзу інформацію про можливості, доступні для українських біженців, можна знайти в Інтернеті, а також отримати в будь-якій державній установі або у представників НУО (неприбуткових організацій), таких як волонтери, які працюють з українцями. Механізми надання допомоги вимушеним переселенцям є прозорими, і існує велика кількість доступних способів отримати необхідну консультацію та роз'яснення.

Крім офіційної інформації на сайтах органів влади, важливим джерелом інформації є тематичні сайти, соціальні мережі, групові чати та канали месенджерів, а також YouTube-канали, на яких мігранти діляться доступною інформацією, власним досвідом вирішення певних питань та надають поради співвітчизникам, наприклад, щодо отримання допомоги, доступу до послуг та оформлення документів. Незважаючи на доступність інформаційних ресурсів,

чимало українських громадян, які перебувають за кордоном, мають потребу у певній інформаційній підтримці, зокрема, у юридичному супроводі та консультуванні. Представники соціально вразливих груп часто стикаються з труднощами у доступі до адміністративних послуг, оформленні допомоги та можуть бути об'єктом дискримінації.

Більшість переміщених осіб не мають закордонних паспортів, що ускладнює їхню релокацію до країн Європейського Союзу, де функціонують кращі програми допомоги. Це може ускладнити їхню здатність отримати доступ до соціальних, медичних та правових послуг у країнах прийому. Тому важливо розглядати можливості для забезпечення цих осіб необхідною інформаційною та юридичною підтримкою, а також розглядати шляхи спрощення процедур релокації для людей у складних життєвих обставинах. Інтеграція мігранта в нове соціальне середовище справді передбачає набуття економічної самостійності, що включає легальне працевлаштування, здобуття стабільного джерела доходів, можливість орендувати житло та забезпечити себе необхідним.

Це особливо важливо для українських біженців, які часто мають низький рівень економічного забезпечення і потребують швидкого і успішного втілення в нове середовище. Деякі дослідження показують, що значна частина українських біженців, особливо жінки, демонструють вражаючу спроможність за короткий термін знайти роботу та підняти рівень економічної активності країни, в якій вони знаходяться. Це свідчить про їхню адаптивність і потенціал для успішної інтеграції в нове суспільство. На початок березня 2023 року в країнах Європейського Союзу було працевлаштовано понад один мільйон українських біженців з приблизно чотирьох мільйонів зареєстрованих. Це свідчить про значний обсяг інтеграції українців у нові соціальні та економічні середовища, а також про їхню здатність адаптуватися до нових умов та знайти роботу у країнах прийому. Однак, певна частина українських біженців шукала можливість працевлаштування досит довгий час, або знаходилася у процесі інших форм інтеграції. Сьогодні ж більше 80% біженців за кордоном працевлаштовано. Згідно з опитуванням, проведеним серед польських

роботодавців, значна більшість компаній у Польщі (80%) наймала українських громадян на роботу. Також, за результатами опитування, більшість роботодавців (66%) відзначили, що українські працівники швидко адаптувалися до нових умов роботи та середовища і не виявили суттєвих труднощів з акліматизацією.

Лише 7% респондентів зазначили, що працівники з України відчували деякі труднощі з адаптацією, проте ці труднощі були визнані як "незначні". Тільки 2% роботодавців відзначили, що українські працівники виявили значні труднощі з адаптацією. Ці дані свідчать про те, що більшість українських працівників успішно і швидко інтегруються в польське робоче середовище, що є позитивним сигналом для обох сторін - як для роботодавців, так і для мігрантів.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. В довоєнний та повоєнний періоди наявні різні види та причини міграції населення. Під час повномасштабної війни проблема міграції справді стала справжньою катастрофою. Виявлені тенденції є невтішними та не свідчать про повернення частини мігрантів додому. Поглиблення наявних аспектів, неможливість утримання населення від мігрування на постійне місце проживання може стати катастрофічним для України. В подальшому невідворотність даних процесів негативно вплине на розвиток економіки країни, демографічну ситуацію, ринок праці і т.д. Вже сьогодні можновладці мають поставити на порядок денний дану проблему як найпріоритетнішу та запровадити відповідну стратегію.

Література

1. Безуглий П. Г. Чинники та наслідки міграційного руху в Україні. Політичне життя. 2018. № 3. С. 4-9. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2018.3.1>.
2. Зовнішня трудова міграція населення України: статистичний бюлетень. 2015-2017. 2017. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/11/Arch_ztm.htm
3. Логвінова М. О. Суспільно-географічні особливості вимушених міграцій у прикордонних регіонах Східної України. Харків: ХНУ ім. В. Н.

Каразіна, 2021. URL: <https://old.karazin.ua/docs/work/dysertatsii/logvynova-dysertatsia.pdf>

4. Семенкова М. А. Особливості міграційних процесів під час збройного конфлікту на Сході України і їх вплив на безпекове середовище. Київ: Національний університет оборони України, 2020. <https://doi.org/10.15421/342024>

5. Рендюк Т. Вимушена міграція в умовах російсько-української війни та її негативні наслідки для генофонду України. Доповідь на дискусійній платформі “Культур-антропологічні аспекти наслідків російської військової агресії проти України”. 2022. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=9149>

References

1. Bezuhlyi, P.H. (2018), “Factors and implications of the migration movement in Ukraine”, *Politychne zhyttia*, vol. 3, pp. 4-9. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2018.3.1>.

2. State Statistics Service of Ukraine (2017), “External labor migration of the population of Ukraine: statistical bulletin 2015-2017”, available at: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/11/Arch_ztm.htm (Accessed 15 May 2024).

3. Lohvinova, M.O. (2021), “Socio-geographic features of forced migrations in the border regions of Eastern Ukraine”, Thesis of Doctor dissertation, KhNU im. V.N. Karazina, Kharkiv, Ukraine, available at: <https://old.karazin.ua/docs/work/dysertatsii/logvynova-dysertatsia.pdf> (Accessed 15 May 2024).

4. Semenkova, M.A. (2020), “Peculiarities of migration processes during the armed conflict in the East of Ukraine and their influence on the security environment”, available at: <https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS/article/view/1014> (Accessed 15 May 2024). <https://doi.org/10.15421/342024>.

5. Rendiuk, T. (2022), “Forced migration in the conditions of the Russian-Ukrainian war and its negative consequences for the gene pool of Ukraine”, available at: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=9149> (Accessed 15 May 2024).

Стаття надійшла до редакції 28.05.2024 р.